

ROKKIKYNNYS ON LIIAN KORKEALLA

Ahti Vääntinen

Rockmusiikissa sekoitetaan usein äänenpaine ja äänen kvaliteetti. NykYTEKNOLOGIALLA nämä asiat voidaan entistä selvemmin erottaa toisistaan. Iso saundi on mahdollista saada aikaan ilman kohuttoman isoja desibellilukuja.

Musiikkialalla elää sinnikkäästi ajatus siitä, että vasta tietyn desibelikyynnysen jälkeen pop/rockmusiikki noin laajasti ymmärrettynä alkaa "toimia" tai "tuntua".

Dortmundin melukonferenssissa tammikuussa jotkut puhujat viittasivat tällaisen "rokkikyynnysen" (rock'n'roll threshold) olemassaoloon ikään kuin annettuna tosiasiana, joka on otettava huomioon puhuttaessa rockmelusta. Keskustelua syntyi lähinnä siitä, millä tasolla tämä kynnys on. Arviot liikkuvat 95 ja 105 dB:n välillä. Kun henkilökunnan keskimääräinen altistus pubeissa ja klubeissa liikkuu 92–96 dB:n alueella,

olisi heilläkin ikään kuin sivutuotteena mahdollisuus tämän teorian mukaan päästä hyviin fiilisiin omassa työssään. Todellisuus taitaa kuitenkin klubihenkilökunnan osalta olla juuri päinvastainen. Melun lisääntyessä työn rasittavuus kasvaa jyrkästi.

Äänenvoimakkuuden vaikutuksia elimistöön ja psyykeen on tutkittu eri yhteyksissä, mutta mikään tutkimus ei vahvista sitä käsitystä, että tarvittaisiin esimerkiksi 95 tai 105 desibeliä äänenpainetta, jos mieli saada mitään meininkiä aikaiseksi. Joillakin klubeilla on pysytely tiukasti 85–90 desibelin alueella, ja yleisö on ollut kovasti

tyytyväinen kokemukseensa. Tällöin on usein kiinnitetty erityistä huomiota äänentoiston yleissaundiin. Varsinkin matalien taajuuksien ja nimenomaan riittävän matalien taajuuksien toisto näyttää olevan omiaan synnyttämään vaikutelman, että musiikissa "tapahtuu" jotakin, täysin riippumatta siitä tapahtuuko siinä oikeasti mitään.

Omissa käsissä

Pop/rockmusiikin puolella meluntorjuntastrategia eroaa merkittävästi sinfoniaorkesterista ainakin yhdessä suhteessa. Siinä missä sinfoniaorkesterin tuottama ääni on kovimmillaan

muusikoiden työskentelytilassa, pop/rockmuusikon esiintymislavan meteli on useimmiten aivan eri asia kuin yleisölle kohdistettava saliääni. Kumpaakin voidaan säätää erikseen. Lavameteli on siis ihan eri tavalla omissa käsissä kuin sinfoniaorkesterissa.

Asetelma on sikäli haastava, että liiasta metelistä voi syyttää enimmäkseen itseään tai ainakin omaa kokoonpanoaan, ei juurikaan ketään ulkopuolista. Aloittelevista bändeistä tuttu monitoroinnin kilpajuoksu, jossa jokainen vuorollaan pyytää omaa panostustaan kovemmalle monitoriin, on ehkä tyyppillisin esimerkki tästä. Niin sanottu

übermonitorointi on nykyaikana kuitenkin pysyvästi *out*, eli bändin monitoriterroristi on syytä välittömästi siirtää korvamonitorointiin, jolloin hän riskeeraa vain oman kuulonsa.

Annosmittari

Freelancerin meluannosta ei kukaan muu pysty seuraamaan kuin freelancer itse. Tähän tarkoitukseen ei markkinoilla toistaiseksi ole riittävän kätevää, pientä ja edullista välinettä. Olkapäälle tai muuhun sopivaan paikkaan kiinnitettävät ufonnäköiset annosmittarit ovat toistaiseksi aika kömpelöitä ja kalliita, ja ne edellyttävät yleensä säännöllistä kalibrointia. Ei olisi kovin vaikeaa kehittää vaikkapa matkapuhelimen yhteyteen sovellusta, jolla meluannosta voisi edes suunta-antavalla tarkkuudella seurata olematta minkään lajin insinööri. Meludirektiivin laajan soveltamisalueen ja itsensä työllistävien suuren määrän ansiosta EU-alueella markkinat olisivat kyllä olemassa.

Se soundi

Pop/rockmusiikissa instrumenttien ja koko äänentuotannon soundimaailma on keskeinen tekijä bändin ja instrumentalistin menestyksessä ja joka tapauksessa taiteellisessa onnistumisessa, kävi sen menestyksen kanssa sitten niin tai näin. Usein kuitenkin sekoitetaan äänenpaine ja äänen kvaliteetti, varsinkin kun puhutaan siitä isosta soundista. Volyyymilla ja soundilla on toki yhteys, mutta nykyteknologialla ja -tietämyksellä nämä asiat voidaan entistä selvemmin erottaa toisistaan. Iso soundi voidaan nykyisin saada paremmin aikaan ilman kohtuuttoman isoja desibelilukuja.

Kitaravahvistimen nuppeja ei välttämättä enää tarvitse kääntää 11:n kohdalle sen juuri oikean soundin saavuttamiseksi, vaikka jotkut saattavat toki olla tästä pysyvästi eri mieltä. Etenkin nuoremmat kitaristit ovat ottaneet mallinnusta ynnä muuta teknologiaa hyödyntävät innovaatiot kiitettävällä tavalla hyötykäyttöön. Olisin jopa sitä mieltä, että jos tarkastellaan sähkökitaran kehityskaarta kokonaisuudessaan, se vaihe,

jossa vahvistimia oli huudatettava täysillä halutun äänenkvaliteetin aikaansaamiseksi, oli aikansa kestänyt – ja kuulolle vaarallinen – välivaihe, josta on nyt onneksi päästy työvälineiden teknisen kehityksen myötä eroon. Tietysti aina löytyy niitä, jotka haluavat elää vaarallisesti, mutta ammattimuusikkouteen ilmiöllä ei ole suoranaista yhteyttä.

Ne rummut

Rumpujen saundin ja lyöntivoiman välillä on kiistaton yhteys. Toki myös kapulat, kalvot ja itse rummut vaikuttavat lopputulokseen merkittävästi, mutta rohkenen väittää – tämänkin saa halutessaan tulkita provokaatioksi – että 2000-luvulla ei rumpusetin tuottamalle aika massiiviselle äänenpaineelle ole enää läheskään samassa määrin kysyntää kuin vaikkapa 1970- ja 80-luvuilla. Lisäksi on aika ilmeistä, että rumpusetin akustinen soundi ja setin osien balanssi harvoin kelpaa loppukäyttöön sellaisenaan, joitakin aika marginaalisia tilanteita lukuun ottamatta.

Kun rumpusetin historia ei ainakaan suhteellisesti ottaen ole kovinkaan pitkä, on herännyt ajatuksia kehittää rumpuja, jotka paremmin vastaisivat nykyajan tarpeita. Hypoteesina voidaan tältä osin pitää sitä, että alentamalla akustista hyöty-suuhdetta (äänenpaine/lyöntivoima) voitaisiin soundimaailman puolella saavuttaa edistystä. Työsuojelurahasto myönsi 25 000 euron rahoituksen HILJA-hankkeelle, jonka tarkoituksena on aloittaa tämänsuuntainen tutkimustoiminta.

Musiikkituotannon kaikki vaiheet – harjoittelu, live-esitys ja studiotyö – voisivat hyötyä merkittävästi siitä, että rumpusetin akustinen ääni olisi hiljaisempi. Rumpusetti on yleensä esiintymislavalla ja treenikämpilläkin se instrumentti, joka määrittää muiden äänilähteiden tason. Backline nostetaan tasolle, jolla se kuuluu setin rinnalla riittävästi. Rumpusetin välillisen vaikutus on melutuotannon kannalta ainakin yhtä tärkeä asia kuin setistä lähtevä suora ääni.

Vahvistinlaitteet ja mikrofonit ovat kehittyneet ja ennen

kaikkeaa tulleet taloudellisessa mielessä kenen tahansa ulottuville. Moderni esiintymislava olisi niin haluttaessa lähes äänetön tai ainakin hyvin hiljainen työpaikka, rumpusetiä lukuun ottamatta. Rumpujen tuottama akustista äänenpainetta voitaisiin alentaa merkittävästi, ja yleisölle välittyvä lopputulos olisi todennäköisesti laadultaan nykyistä selvästi parempi. Pie-nissä ja keskisuurissakin esiintymispaikoissa liian tavallinen tilanne on se, että rummut tulevat yleisölle liian kovaa, vaikka kanavat ovat kiinni. Vaihtoehtoina ovat joko sietää epäbalanssia tai nostaa muita äänilähteitä suhteellisesti oikealle tasolle, jolloin kokonaisvolyyymi voi nousta kohtuuttomaksi salin kokoon nähden.

Tämän pohdinnan tarkoituksena ei ole syyllistää yhtäkään rumpalia. Ongelma johtuu instrumentista, ei niinkään soittajista. Alemmasta melutasosta hyötyisi ensimmäiseksi rumpali itse.

Monitorit korvissa

Korvamonitorointi on yksi meluntorjunnan tärkeimmistä teknisistä kehitysaskeleista sähköisesti vahvistetussa esiintymistilanteessa. Oikein käytettynä se antaa kullekin kuultavaksi juuri hänen haluamansa yhdistelmän musiikin elementeistä sopivalla volyyymilla. Korvamonitorointiin liittyy vaaroja, kuten kuuloketyöskentelyyn yleensäkin, mutta ne on syytä heti alkuun tiedostaa ja pitää yleistaso mahdollisimman alhaisena.

Korvamonitorointiin yleistymisen tiellä on paitsi langattomien

järjestelmien edelleen aika kova hinta, myös edullisten, nimenomaan korvamonitorointiin tarkoitettujen tai soveltuviin jokamiehen hintaluokkaisten monitorimikserien puute markkinoilla.

Jotta yksilöllinen korvamonitorointi voitaisiin toteuttaa kunnolla ja ottaa siitä täysi hyöty irti, olisi mikserissä oltava riittävästi monitorilähtöjä, mielellään kaksi per esiintyjä. Jos stereokuvan staattisuus ei monitoroinnissa häiritse, saadaan erottelua lisää pienemmällä yleisvolyyymilla sijoittamalla äänilähteitä eri puolille stereokuvaan. On aihetta odottaa, että kova kilpailu musiikkilaitemarkkinoilla tuottaa järkevän hintaisia työvälineitä tähänkin tarpeeseen ennen pitkää.

Siispä...

...pääteesini, joihin toki sisältyy annos provokaatiota, ovat:

- Kitaravahvistimen silmitön huudattaminen – edes saundin takia – ei ole nykyaikana kovin ammattimaista toimintaa.
- Rumpusetin tuottamalle kovalle äänenpaineelle ei ole nykyoloissa enää toiminnallista eikä muutakaan tarvetta.
- Henkilökohtainen, edullinen ja helppokäyttöinen meluannosmittari olisi saatava pikimmiten markkinoille.
- Korvamonitorointi muuttaa kollektiivisen meluriskin yksilölliseksi, mutta oikein käytettynä se ehkäisee meluriskejä. 📞

Soitinkorjaamo V.Åman

PUHALLINSOITTIMIEN
KORJAUS JA HUOLTO

Mannerheimintie 79, 00270 Helsinki
Puh. (09) 241 5081

Avoinna 8-12; 13-16.30